

Korsfæstelse

Motiv fra Gravkirken. Helt tilbage til byzantinsk tid (4.-6. årh.) har pilgrimme indridset kors i Gravkirkens sten. Foto: Morten Hørning Jensen.

- grusommere end døden

Af Morten Hørning Jensen, ph.d., lektor på Menighedsfakultetet og redaktør af TEL

Korsfæstelse var i det romerske imperium en udbredt henrettelsesmåde, der handlede om en hel del mere end blot at henrette! Det var faktisk en meget besværlig og omkostningstung måde at slå folk ihjel på. Hvorfor brugte romerne så korsfæstelse? Hvilket signal ville de sende? Hvem korsfæstede de? Hvordan korsfæstede de? Og hvad døde man egentligt af – på korset?

EN ALMINDELIG MORGEN I RUFUS KORSFÆSTERENS LIV

Rufus var altid den første på benene. Det var jo hans ansvar, at kontrakten med bystyret blev overholdt. Ellers indgik styret blot en kontrakt med et andet korsfæstelsessjak. Der var nok om budet. Arbejdsløsheden var høj, tidligere lejesoldater var der nok af, hvorimod det var så godt som umuligt at få hænderne i et lille stykke jord og en simpel hytte.

Rastløst begyndte han at sortere værktøjet. Det var egentlig den yngste på sjakket, Tryfus', opgave. Men han gjorde aldrig sit arbejde ordentligt. Rufus havde udtrykkeligt bedt ham gennemgå alle piskene, før de blev foldet sammen. Knoglestykkerne havde det med at blive slået ud af deres læderknuder. Hvad var en pisk uden de skarpe knogler for enden – tænkte Rufus arrigt. Var Tryfus ikke i forvejen klar over, hvor hårdt et arbejde det var at piske?

Rufus krævede også pinlig orden i det øvrige materiel. Kæderne skulle sorteres efter længde; tværbjælkerne til korsene skulle stables på rad og række og sømnaaglerne rettes ud, hvis de var blevet bøjet.

Især irriterede det Rufus, hvis gammelt blod ikke var blevet vasket af værktøjet. Én ting var deres tøj. Det var jo rødt, så det var der ingen grund til at vaske efter hver korsfæstelse. Det måtte vente til det blev for stift af for meget størknet blod. Men værktøjet – det skulle glimte i solen, når kunderne kom med deres ordre. En god korsfæstelse var en æressag for Rufus. →

De andre begyndte at røre på sig rundt om blåpladsen. Solen, lyset og varmen begyndte langsomt at vække dagen til live. I morgendisken kunne byen nu skimtes på afstand, Puteoli. Snart blev dens porte slået op. Handlende fra fjern og nær ville strømme ind. Slaver i mængde ville bære stabler af varer hjem til deres herrer og huse i håb om at leve endnu en dag.

Men faldt de i unåde ... et skær af et smil gled over Rufus' ansigt, mens han satte det sidste knoglestykke i sin bedste pisk ... så var der arbejde til ham og sjakket. Prisen var ikke til at forhandle om. Den var fastsat af bystyret.

Spørgsmålet var alene, hvilken type af korsfæstelse, kunden ønskede. Hvilken type tortur, for at tage én ting. En anden: Hvor mange timer eller dage skulle han sørge for at holde dem i live på korset? Mange års erfaring gjorde, at Rufus præcist vidste, hvor lang tid et menneske kunne udholde de forskellige stillinger, man kunne hænge dem op i. Endelig: Skulle de begraves eller blot efterlades

En blodig kontraktindgåelse

En latinsk indskrift fundet i den italienske landsby Puteoli giver os et indblik i et makabert erhverv: korsfæsterne. Indskriften er formet som en kontrakt udarbejdet af bystyret og sætter rammerne for, hvordan byens korsfæstelsessjak skulle arbejde. Vi kan bl.a. læse, at de skal bo uden for byen, bære røde dragter, ringe med en klokke, når de går ind i byen, selv sørge for diverse instrumenter og værktøj. Endelig skulle de være raske mennesker mellem 25 og 50 år. Fortællingen om Rufus Korsfæsteren er frit digtet på baggrund af indskriften.

som føde til de vilde dyr? Jo mere besværlig en korsfæstelse, der ønskedes, jo højere betaling – naturligvis.

Rufus lagde pishen fra sig. Han øjnede dagens første kunde komme slæbende med en slave i lænker. Han havde sikret sig selv og sjakket løn og liv – endnu en dag.

HVORFOR KORSFÆSTEDE ROMERNE?

Det var dyrt, besværligt og tidskrævende

at korsfæste! Den jødiske historieskriver Josefus fortæller os f.eks., hvordan romerne under belejringen af Jerusalem havde problemer med overhovedet at skaffe træ nok til alle dem, de skulle korsfæste (Krigen 5.449-51). Hvorfor henrettede romerne ikke bare de jødiske oprørere med sværd?

Svaret er så enkelt, som det er grusomt: Korsfæstelse handler *først og*



En kunstners bud på, hvordan Golgata og korsfæstelsen tog sig ud. Højen lå uden for byen på et meget synligt sted. For som den romerske forfatter Quintilian siger: "Når vi korsfæster den skyldige, vælger vi de mest befærdede veje, hvor flest folk kan se det og blive fyldt af frygt". Evangelierne noterer også, at folk "gik forbi" Jesu kors (Mark 15,29). © archaeologyillustrated.com.

fremmest slet ikke om at slå folk ihjel, men derimod om to andre ting: synlighed og skam.

Korsfæstelsens første fortræffelighed, set med romerske øjne, var dens synlighed. Ikke nok med, at offeret blev hængt op; han eller hun hang der også længe, mens døds kampen stod på til lige dele skræk, væmmelse og afsky for dem, der gik forbi.

Den romerske forfatter Quintilian (35-95 e.Kr.) skærer det ud i pap for os: "Når vi korsfæster den skyldige, vælger vi de mest befærdede veje, hvor flest folk kan se det og blive fyldt af frygt. For straf har ikke så meget at gøre med gengældelse, som med det eksempel den sætter" (*Declamationes* 274).

Den anden store genvist var den skam, korsfæstelse bragte over offeret. Det handlede om at fratage vedkommende enhver form for menneskelighed. Derfor blev offeret først ført i procession igennem byen som en offentlig forkyndelse af, at nu var vedkommende ikke længere et menneske. Enhver kunne håne, slå og spytte på ham. Derefter blev han hængt nøgen op på korset som et andet dyr.

Nogle kilder fortæller os, at man til tider førte offerets kone og børn frem foran korset – for at henrette dem på stedet som endnu en ydmygelse: "Ikke engang din familie kan du beskytte!" (Josefus, *Krigen* 1.97).

Hvis man ville gøre ydmygelsen komplet, lod man offeret hænge på korset som føde for fugle og vilde dyr. Flere kilder til romersk lov siger, at man kunne udlevere liget til familien. Men det var også en mulighed at lade liget hænge, til det gik i forrådnelse og/eller blev fortæret af fugle og vilde dyr. Den romerske historiker Sveton fortæller en for ham morsom historie om, at der engang var en hund, der slæbte en hånd fra en korsfæstet person ind under kejser Vespasians bord som et andet kødben (*Vespasian* 5.4).

Den tyske teolog og historiker Martin Hengel sammenfatter det således: "Det var et udbredt billede [i samtiden], at det korsfæstede offer tjente som føde for vilde dyr og rovfugle. På denne måde blev ydmygelsen total. Hvad det betød for et menneske i antikken at blive nægtet begravelse, og hvilken skam, der var knyttet til dette, kan dårligt fattes af det moderne menneske" (i bogen, *Crucifixion*, s. 87f).

HVEM FANDT PÅ KORSFÆSTELSEN?

Korsfæstelsens oprindelse fortaber sig i tågerne. De fleste for-



Mosaik fra det 3. århundrede fra Tunesien, der viser henrettelse ved de vilde dyr (*ad bestias*). Selvom det så bestialsk ud, så regnede romerne faktisk det at blive kastet for de vilde dyr som en mere nådig straf end korsfæstelse. © Wikimedia Commons.

skere mener, at skikken spredte sig fra perserne til grækerne og derfra til romerne. Den persiske hersker Dareios I (522-485 f.Kr.) har den tvivlsomme ære af at være den første i vores kilder til at udføre en massekorsfæstelse, nemlig af 3.000 indbyggere i Babylon (ifølge den græske historiker Herodot).

Men sagen er nok snarere den, at mennesker fra tidernes morgen ikke blot har henrettet hinanden. De har samtidig søgt efter de mest ydmygende og pinefulde måder at gøre det på. Vi har efterretninger i kilderne om ophængning på træer og spidning på pæle hos mange folkeslag såsom inderne, assyrerne, skyterne, taurierne og kelterne.

På Alexander den Stores tid (død 323 f.Kr.) var henrettelse ved ophængning på pæle velkendt. I raseri over den modstand indbyggerne i byen Tyrus udviste mod ham lod han efterfølgende 2.000 af dem korsfæste langs stranden ved Middelhavet så langt øjet rakte (ifølge Curtius Rufus, *Historiae Alexandri* 4.4.17).

KORSFÆSTEDE MAN I ISRAEL?

Også jødiske herskere anvendte korsfæstelse, selvom det ikke var det normale. Moseloven foreskriver stening som henrettelsesmåde (f.eks. 3 Mos 24,16). Men visse steder er der tale om ophængning. Efter israelitternes udåd ved Shittim, byder Gud Moses at henrette folkets overhoveder i fuld åbenhed (4 Mos 25,4). Ordet, der på dansk er oversat med "henrette", rummer efter al sandsynlighed en mere præcis anvisning af henrettelsesformen, nemlig ved hængning eller ophængning på pæle, som det også blev oversat i 1931-oversættelsen.

I 5 Mos 21,22-23 har vi også en lov om, at en henrettet mand, der hænges på et træ, ikke må hænge der natten over, da han er "en Guds forbandelse". Sandsynligvis skal det forstås sådan, →

Henrettelsesrangstigen

Romerne opererede med en rangstige af døds måder inden for lovens hårdeste straf, henrettelse, alt efter graden af ydmygelse. Her anført med stigende hårdhed:

1. Korsfæstelse (*crux*)
2. Brænding (*crematio*)
3. De vilde dyr (*ad bestias*)
4. Halshugning (*decollatio*)

at han hænges op *efter* henrettelsen; men at det kunne forstås som en hentydning til korsfæstelse, har vi et eksempel på hos Paulus, der citerer netop dette sted om Jesu korsdød (Gal 3,13). Også andre steder i GT omtaler ophængning i træer (Jos 8,29; 10,26f; 2 Sam 4,12).

Faktisk stod den jødiske, hasmonæiske konge Alexander Jannæus for en af de mest bestialske korsfæstelser, vi har overleveret i kilderne. Interne spændinger mellem ham og farisæerne førte til væbnet kamp, der endte med, at Jannæus korsfæstede 800 farisæere. Mens de hang på korset, lod han ifølge Josefus deres familier henrette for øjnene af dem (*Krigen* 1.97).

Trods disse steder er det rigtigt at sige, at jødiske herskere generelt var tilbageholdende med brug af korsfæstelse. F.eks. har vi ikke en eneste hentydning til, at den ellers nok så grusomme Herodes den Store korsfæstede. Det hang nok sammen med to ting: Dels det, at 5 Mos 21,23 kalder den, der hænger på et træ for "en Guds forbandelse". Dels det forhold, at jøderne generelt anså lig for at være ekstremt urene. De skulle begraves hurtigt, og efterfølgende måtte enhver, der havde været i berøring med liget, gennemgå en nøje renselsesproces. Oven i skammen og skrækken, som romerne så i korsfæstelsen, var et lig på et kors en "forbandet" kilde til religiøs urenhed for jøderne.

Men til tider blev der altså også korsfæstet blandet jøderne. Qumran nævner korsfæstelse mindst to steder (Nahumkommentaren og Tempelrullen), og det jødiske skrift Mishnah er så humant at forordne, at kvinder, der korsfæstes, skal hænge med hovedet ind mod pælen for at spares for noget af skammen (*Sanhedrin* 6.3).

HVEM KUNNE KORSFÆSTES?

På romersk tid blev korsfæstelse primært brugt mod to grupper: Oprørsgrupper og slaver. Faktisk var de grupper til tider sammenfaldende. Mest berømt er det slaveoprør, som Spartacus indledte. Han samlede sig hurtigt en stor gruppe slaver, der stak af fra deres herrer, men i år 71 f.Kr. var det slut, da det lykkedes Crassus at nedkæmpe oprøret. Til skræk og advarsel blev den store hovedvej



Giovanni Battista Tiepolos maleri af korsfæstelsen (1745-50). På realistisk vis fremstilles forskellige måder at være ophængt på, ligesom vi også ser to forskellige typer af kors, hhv. det T-formede kors (*crux commisa*) og det almindelige velkendte kors (*crux immissa*). © Wikimedia Commons.



Motiv fra Mel Gibsons film, *The Passion of the Christ*, der illustrerer korsbæring. Nogle af de antikke kilder beskriver, hvordan den dømte skulle bære sit kors eller tværbjælken ud til retterstedet, mens forbi-passerende havde frit lejde til at håne, spytte og slå vedkommende. © Philippe Antonello.

ind til Rom, *Via Appia*, flankeret med kors for de i alt 6.000 slaver, der blev hængt op.

To markante oprør i Israel på Jesu tid endte også med massekorsfæstelser. I kølvandet på Herodes' død år 4 f.Kr. brød der en tilsyneladende uorganiseret oprørsbølge løs, der spredte sig som en steppeild. Kun med stor anstrengelse lykkedes det den syriske legat Varus at nedkæmpe de vrede jøder. Han korsfæstede ifølge Josefus efterfølgende 2.000 personer (*Antikviteterne* 17.295).

Endnu mere dramatisk gik det for sig under den store jødiske krig, der endte med Jerusalems belejring og ødelæggelse år 70. Josefus fortæller, hvordan romerne indkapslede Jerusalem med en mur af soldater, så hungersnøden ligefrem førte til kannibalisme inden for bymuren. Det fik mange til at forsøge at flygte fra byen om natten for blot at blive fanget af de romerske soldater. Josefus fortæller, at de var så "grebet af had og forbitelse, at de morede sig med at korsfæste fangerne i forskellige stillinger, indtil der var så mange kors, at der ikke var plads til dem, og indtil der ikke var kors nok at anbringe dem på" (*Krigen* 5.451).

På daglig basis var korsfæstelse forbeholdt slaver. Cicero beskriver slet og ret korsfæstelse som "den værste slavestraf" (*Verres* II, 2,169). Slaver blev holdt som dyr uden retslig beskyttelse og kunne til enhver tid korsfæstes, hvis han eller hun faldt i unåde. Den romerske forfatter Juvenal gengiver et sted et skænderi mellem en romersk herre og hans kone, der vil have en slave korsfæstet. Da herren ikke kan finde nogen grund til det udbryster konen: "Hvis du søger efter en grund, så er den her: Jeg vil det!" (*Satirer* 6.223).

HVORDAN KORSFÆSTEDE MAN?

"Jeg ser kors - ikke bare af en bestemt type, men udformet på mange forskellige måder: Nogle har deres ofre med hovedet nedad; andre gennemborer deres intime dele; andre spænder deres arme ud over tværbjælken". Sådan skriver den romerske filosof og politiker Seneca den Yngre (*Dialoger* 6.20.3, ca. 4 f.Kr.- 65 e.Kr.).

Der var altså, ligesom også Josefus beskrev det omkring Jerusalems belejring, ikke én bestemt måde at korsfæste på. Det var i virkeligheden en del af korsfæstelsens psykologi: Den komplette overgivelse til bødlens fantasi og humor!

Trods det kan vi stykke en række elementer sammen fra vores



To bud på, hvordan kors kunne se ud på Jesu tid. Fra den bibelske have i Ein Kerem. Foto: Morten Hørnung Jensen.



Billede af den korsfæstede Peter i kirken Quo Vadis (hvor går du hen?) på Via Appia Antica i Rom. Kirken er bygget, hvor Peter på flugt fra Rom ifølge traditionen møder den opstandne Kristus og spørger: "Hvor går du hen?". Han får svaret: "Jeg går til Rom for at blive korsfæstet." Peter svarer: "Herre skal du korsfæstes igen?" Det bekræfter Kristus, hvorefter Peter vender tilbage til Rom i visshed om, at han nu skal korsfæstes, hvilket han ifølge traditionen bliver med hovedet nedad. Foto: Hartwig Wagner.

kilder, der tegner et portræt af korsfæstelsens udførelsesmetode – også selvom det selvfølgelig ikke var sikkert, at en korsfæstelse altid indeholdt alle dele:

1: Ifølge romersk lov skulle en form for piskning altid gå forud for korsfæstelse. Romerne havde forskellige grader af piskning, men det var den værste (*verberatio*), der skulle bruges i forbindelse med henrettelserne. Piskningen bestod af lædersnore med indflettede spidse benstumper eller metalstykker, der flænsede sig ind i kødet. Josefus fortæller os et sted om en, der blev "pisket til hans ben blev synlige" (*Krigen* 6.304). Formålet var at svække offeret betydeligt forud for korsfæstelsen. Til tider døde offeret dog allerede under piskningen. Sveton fortæller om en gang, kejser Domitian fik det helt dårligt over at se en pisket person (*Domitian* 11).

2: Nogle kilder taler om, at den dømte skulle bære sit kors til henrettelsesstedet. Den græske historiker Plutarch (46-120 e.Kr.) siger f.eks.: "Enhver dødsdømt forbryder bærer sit kors på ryggen" (*Moralia* 554 A/B). Det er ikke tydeligt, om der her er tænkt på hele korset eller blot på tværbjælken. Andre kilder nævner specifikt, at en dødsdømt skulle bære tværbjælken til korset. I alle fald er den bagvedliggende tanke tydelig nok: Spændt fast til sit kors eller til tværbjælken og på march gennem byen blev den dødsdømte udstillet for alle og var et ubeskyttet offer for tilråb, slag og spark. Et par kilder nævner også, at

den korsdømte bar et skilt om halsen, der angav, hvad han var dømt for.

3: Selve korsets udformning og op-hængningsmåden kunne variere, som citatet af Seneca ovenfor gør klart. I 1593/4 udgav den flamske humanist Justus Lipsius en nu berømt undersøgelse af de antikke kilder til korsfæstelse, hvor han skelner mellem to grundtyper: (a) Det simple kors (*crux simplex*), der blot består af en pæl som offeret enten blev bundet til eller spiddet på. (b) Det sammensatte kors (*crux compacta*), der kunne være formet som et X (*crux decussata*), som et T (*crux commissa*) eller som den for os velkendte korsform (*crux immissa*).

4: Der er blandt forskerne uenighed om, hvor sikre vi kan være på, at romerne brugte to særlige forhold ved korsets udformning: fodstøtte (*suppedaneum*) og siddebjælke (*sedile*). Begge ville tjene til at forlænge pinen, hvis den korsfæstede kunne støtte kroppen til disse to ting. Flere kilder omtaler, at en korsfæstet kunne være flere dage om at dø på korset (se tekstboksen nedenfor). Derfor kunne det være nødvendigt at fremskynde dødstidspunktet ved f.eks. at knuse benene på den ophængte, som vi læser i Joh 19,31-33 (jf. Mark 15,44).

KORSFÆSTELSENS KONKLUSION

Konstantin den Store (død år 337 e.Kr.) forbød korsfæstelse i Romerriget. Nu var imperiet kristent, og →

ingen korsfæstelse skulle længere kaste en skygge over Kristi enestående lidelser.

Korsfæstelse havde da i århundreder gjort et formidabelt arbejde. Henrettelsesmetoden havde gjort det klart for enhver, at en henrettelse ikke blot er en henrettelse. Kun de rige og fornemme kunne regne med en nådig henrettelse.

For slaver og oprørere ventede en hel

anden død. Udstrakt, nøgen og overgivet til bød lens ekspertise kunne den dømt e være sikker på at dø så langsomt og pinefuldt, at enhver beskrivelse med ord unddrager sig virkeligheden. Ingen, der så en sådan død, ville kunne forblive upåvirket. Korset vandt altid og spredte præcis den rette blanding af sorg, skræk og skam, som magthaverne havde brug

for til at holde slaver og oprørere under trykke. —■

Læs mere:

Artiklerne i dette nummer bygger på en række bøger og artikler, der er samlet på TELs linkside på www.bibelskarkaeologi.dk.

Korsfæstelsesdetaljer

Evangelierne er faktisk de mest udførlige kilder til korsfæstelse i antikken. Her følger en oversigt over deres detaljer:

- Jesus piskes og spottes af de romerske soldater (Matt 27,27-31; Mark 15,16-20; Joh 19,1-7).
- Jesus føres i spottetriumf gennem byen (Matt 27,32; Mark 15,21; Luk 23,26-32; Joh 19,17).
- Anklageindskriften, "Jødernes konge", placeres på korset (Matt 27,37; Mark 15,26; Luk 23,38; Joh 19,19-22).
- Jesus korsfæstes nøgen (Matt 27,35; Mark 15,24; Joh 19,23f).
- Korsfæstelsesstedet var et synligt sted uden for byen, hvor folk gik forbi (Matt 27,39; Mark 15,29; Joh 19,20).
- Jesu korsfæstelse var en timelang døds kamp med samtale, pine og skrig (Matt 27,39-46; Mark 15,29-34; Luk 23,39-46; Joh 19,25-30).
- Jesus dør hurtigere end forventet (Mark 15,44f; Joh 19,33f).
- Ifølge opstandelsesberetningerne blev Jesus naglet til korset (Luk 24,39; Joh 20,27, jf. Kol 2,14).

Berømte korsfæstelser

Ca. år 500 f.Kr.:

Den persiske kong Dareios I korsfæster 3.000 af Babylons indbyggere (Herodot, 3.159.1).

332 f.Kr.:

Alexander den Store korsfæster 2.000 personer efter indtagelsen af Tyrus (Curtius Rufus, *Historiae Alexandri* 4.4.17).

Ca. år 100 f.Kr.:

Alexander Jannæus korsfæster 800 farisæere (Josefus, *Krigen* 1.97).

71 f.Kr.:

Crassus korsfæster 6.000 oprørere efter Spartacus' slaveoprør (Appian, *De romerske borgerkrige* 1,14).

4 f.Kr.:

Varus korsfæster 2.000 oprørere i kølvandet på Herodes den Stores død (Josefus, *Krigen* 2.75).

70 e.Kr.:

Massekorsfæstelse af jødiske desertører fra Jerusalem (Josefus, *Krigen* 5.451).

Sagt om korsfæstelse i antikken

• CICERO (ROMERSK POLITIKER, 106-43 f.Kr.):

"At binde en romersk borger er en forbrydelse, at piske ham er en skændsel og at dræbe ham er som at begå fadermord. Hvad skal jeg da kalde det at korsfæste ham? Det er umuligt at finde et ord, der passende kan betegne så skrækkelig en handling" (Verres II, 5,169-170).

"... selve ordet kors skal være fjernet fra en romersk statsborger; både fra hans tanke, hans øjne og hans ører" (*Pro Rabirio* 16).

• QUINTILIAN (ROMERSK RETOR, CA. 35-95 e.Kr.):

"Når vi korsfæster den skyldige, vælger vi de mest befærdede veje, hvor flest folk kan se det og blive fyldt af frygt. For straf har ikke så meget at gøre med gengældelse, som med det eksempel de sætter" (*Declamationes* 274).

• SENECA (ROMERSK FILOSOF, CA. 4 f.Kr.-65 e.Kr.):

"Findes der noget menneske, som ville foretrække at gå til i smerte, at dø lem for lem, at lade sit liv ebbe ud dråbe for dråbe, snarere end at dø øjeblikkeligt? Kan det menneske findes, som villigt vil bindes til det forbandede træ?" (brev 101).

"Nagler gennemborer hans hud, og hvor end han støtter sin udmattede krop presser han mod et sår, hans øjne er udspilede i uafbrudt søvnløshed" (*Dialoger* 1.3.9-10).

"Jeg ser kors - ikke bare af en bestemt type, men udformet på mange forskellige måder: Nogle har deres ofre med hovedet nedad; andre gennemborer deres intime dele; andre spænder deres arme ud over tværbjælken" (*Dialoger* 6.20.3).

Hvad døde man af?

Hvad døde man af på korset? Det spørgsmål er ikke så dumt, som det lyder, og læger har i moderne tid diskuteret forskellige muligheder.

I 1953 udgav Dr. Pierre Barbet bogen, *A Doctor at Calvary*. Han fremsætter her den tese, at korsfæstelse medfører en langsom kvælningsdød. Når armene er spændt ud, vil brystmuskulaturen blive spændt til det yderste og forhindre ordentlig iltning af blodet. Det vil føre til hyperventilation og til sidst død. En variation af denne teori er, at den udspændte krop ikke vil kunne udånde korrekt, og døden vil indtræffe pga. for meget ophobet ilt i kroppen som en art omvendt kvælning.

Dr. Frederick T. Zugibe udførte i 1980'erne undersøgelser på (frivillige) studerende, der syntes at modbevise denne teori. Kun hvis armene blev spændt ud lodret over hovedet, blev iltningen af blodet synligt påvirket. Ved normal vandret udspænding var der ikke synlige vejrtrækningsproblemer, og den ophængte kunne hænge længe uden større smerter. Zugibe foreslog derfor i stedet, at dødsårsagen skal findes i en blanding af chok og væskemangel. En hårdhændet forudgående piskning vil have ført til et lavt blodtryk og stigende væskemangel. Den ophængte tømmes med andre ord langsomt for blod og dør en langsom udmarvningsdød.

Besværligheden ved at finde frem til dødsårsagen ved korsfæstelse forklarer, hvordan det tilsyneladende var muligt at overleve flere dage på korset. Josefus fortæller et sted, at han efter at være gået over til romerne under den jødiske krig ser tre venner hænge på korset. Tårevæddet opsøger han den romerske general Titus og overbeviser ham om, at de skal benådes. De tages ned, og den ene overlever (*Selvbiografien* 420-21).

Det forklarer også skikken nævnt i Joh 19,31 med at knuse den korsfæstedes ben. En hurtig død på korset krævede med andre ord en ekstra indsats. En mulighed var altså at knuse den ophængtes ben – enten så blodtrykket faldt hurtigere pga. svære indre blødninger (Zugibe), eller så iltningen af blodet blev yderligere besværliggjort, da den ophængte nu ikke længere kunne aflaste brystkassen og vejrtrækningen med benene (Barbet) – eller måske som en kombination af begge!



Fra dr. Zugibes undersøgelser i 1980'erne af korsfæstelsens virkning på kroppen på (frivillige) studerende. © Biblical Archaeology Review.

Blev Jesus "korsfæstet"?

Som nævnt i artiklen dækkede betegnelsen "at korsfæste" en række forskellige måder at hænge mennesker op på – og herunder det at spidde dem på pæle.

I 2010 vakte det stor opsigt, da svenskeren Gunnar Samuelsson på denne baggrund i en doktorafhandling hævdede, at vi ikke ved, om Jesus blev "korsfæstet" – altså i vores forståelse af ordet – eller spiddet eller naglet til en pæl. Nyheden løb verdenspressen rundt og Samuelsson blev kendt som fornægteren af Jesu korsfæstelse. Det overraskede ikke mindst Samuelsson selv, der betegner sig selv som "en kedelig præst", der ikke betvivler, at Jesus døde for vores synder, men blot den traditionelle forståelse af korsfæstelse.

Samuelssons forslag har dog mødt en del kritik for at læse for lidt ud af evangeliernes gengivelse af Jesu korsfæstelse. F. eks. vil spidning resultere i en væsentlig hurtigere død og umuliggøre samtale med Jesus (Luk 23,39-46), ligesom opstandelsesberetningerne tyder på, at Jesus blev naglet i hænder og fødder, hvilket peger i retning af en tværbjælke (Luk 24,39; Joh 20,27; jf. Kol 2,14).



Denne detalje fra et relief over belejringen af en by viser tre personer, der hænger nøgne, spiddet på pæle. To assyriske soldater er ved at fæste den ene pæl i jorden, mens det arme offer dør en smertefuld død. Dette relief fra Nimrud stammer fra Tiglat-Pileasers tid (745-27 f.Kr.). Man anslår at spidning gik af mode, fordi ofrene døde for hurtigt. Foto: © Biblical Archaeological Review.